

Testvéreim! Kedves feladat nekem, hogy Bandi bácsiról prédikáljak. Nem mondom el, hogy rendes ember volt, hogy szentté avatási perét se vétóznám meg, mert szerettem a Jóistent meg az embereket – hiszen mindezt ti is tudjátok. Inkább képeket villantok fel róla; képeket, amelyek az én képeim róla.

Azt hiszem, '48 karácsonyának töviben láttam először. Akkor harminchárom éves volt. A hittanárak és egyetemi lelkészek lelkigyakorlataiban, a Duna-parti piarista kápolnában. Talán már akkor észrevettem, amit később másoktól is hallottam, hogy karcsú, aszkétikusnak ható alakjával olyan ez a fiatal pap, mint a pápa, az akkor már 72 éves XII. Piusz. E fiúból minimum püspök lesz – gondoltuk akkor. Nem jól gondoltuk. Hitvalló lett belőle!

'49–50-ben is ott volt e lelkigyakorlatok folytatásain, de még nem beszéltem vele, sokan voltunk. '51-ben került rá sor. A városligeti Vajdahunyadvárban tartottam ifjúsági lelkigyakorlatot. Csodálkoztam, amikor beült a hallgatóság közé. A szünetben elmondta, hogy arra volt kíváncsi, hogyan is történik a jézusi szövegek analízisa, mert hallott róla már az A.C.-ben [„Actio Catholica”], Endrey püspöktől.

Ezután tízéves szünet következett kapcsolatunkban, mert elvonultam tanulmányozni a magyarországi börtönviszonyokat. Amikor ezt abbahagytam, az óbudai temetőkápolnába kerültem, s vasárnaponként ott miséztem, prédikáltam, gyóntattam egy barátságos békepap védőszárnyai alatt. Amikor ott kiltelt az esztendőm, Fekete Gabi – egy börtöntöltelék – vállalkozott rá, hogy

Halász Endre, a közkedvelt Bandi bácsi a Bokor Közösségnek az a papja volt, akinek talán a leginkább sikerült megvalósítania egyházközségében a Bokor lelkipásztorkodással kapcsolatos elképzeléseit. Halálának 20. évfordulója alkalmából az alábbi vallomással idézzük föl alakját.

Szadai megemlékezés

kiutazik Pécelre Halász atyához, megkérdezni, hogy Bulányi atya jöhetne-e hozzá vasárnaponként kisegíteni. Negyven éve volt ez, akkor még javából *atyáztunk* – '61 őszén. Mehettem. Mentem is, és tíz éven keresztül Pécelen rontottam vasárnaponként a levegőt. Most már hús esztendeje, hogy Bandi bácsi elkerült Pécelről. Felnőtt kort érhetek már meg azok, akiknek nincs képük arról, hogy milyen is volt Halász atya plébániája Pécelen. Fogalom volt, s számomra máig a mintaplébánia.

Amikor a Lelkipásztori Marketinget írtam, szükségem volt rá, tehát megszámloltam: akkoriban a vegyes vallású Pécelen kb. hétszáz ember hallgatott misét vasárnaponként. Lebonyolította ezt négy pap: a plébános, a káplán, a nyugdíjas öreg atya meg én. Volt mise hétkor, nyolckor, kilenckor, tízkor, fél tizenkettőkor meg még délután. Az első kettő kivételével mindegyiken prédikáció is. Gyóntatás pedig a két gyóntatószék mindegyikében.

Aztán ebéd, s beszélgetés késő délutánig. Viksi tartotta a frontot, amit lehetett, elintézett. Viksi amolyan Edina-előző volt Pécel és Bandi bácsi életében. Kifogyhatatlanok voltunk a témákban. Bandi bácsinak időnként lebukott a feje. De ettől magához is tért, s folytattuk.

Amikor vacsora után, a sötétben kikísért a 69-es buszhoz, utána még ellátta mozgássérült nővérét, s következett Bandi bácsi életében a készülés – másnapra. Ezt úgy egy óra felé majdnem mindig abbahagyta. Őt órákor kelt, tehette, mert – amint irigykedve mondtam neki – megkapta a nemalvás karizmáját.

Két ember volt kíváncsi a filozófiámra. Az egyik Demény Pál, aki számára a Gyűjtőfogházban írtam WC-papírra gondosan, gyöngybetűvel annak summáját, és Bandi bácsi. Kivettem egyszer három nap szabadságot a Tempótól, s kevésbé gyöngybetűvel neki is leírtam, hogyan jutok el a szerzés, vevés, adás, alakítás egyetemes és dinamikus létkategóriáihoz. A Demény Palinak írt szöveget elvitte a Hege-dűs kormány hatására a hipis, s a tűz

martaléka lett, de a Bandi bácsinak írt szöveget őrzi még a Melléktermékek egyik füzeté. Az még életre kelhetne, ha Bandi bácsinak lenne folytatása.

E beszélgetések hatására támadt az az ötlete, hogy összeismertet kipróbált papbarátaival. Elhívta Pécelre például Bisztrai Gyuri nagybátyját, Laci bácsit, hogy elmondjam neki eretnkségeimet: hogy nincs verekedés, hogy aki keresztény, annak szegénynek kell lennie, meg a többit. S Laci bácsi mindenre igent mondott. Amikor nem tudtam már több eretnkséget mondani, felálltam, s ünnepélyesen megöleltem őt. Ekkor megszólalt Bandi bácsi: „Na, Lacikám, szentté vagy avatva!”

Bezzeg-gyerekké is lett számomra. Zárt ajtók mögött mondtam el ezüstmisémet '68-ban a péceli templomban, s az ünnepi ebédet Elza főzte a plébánián. A börtöntöltelék meghívottak mellett – szüleim is ott voltak. Bandi bácsi olyan volt mindig, mint akit skatulyából húztak ki. Otthon laktam, Mátyásföldön, s Bandi bácsi gyakran megfordult nálunk. Édesanyám késői nevelő intelme így szólott: „Fiam, nem tudsz a ruhádra vigyázni. Nézd a Halász atyát, ő olyan mindig, mint akit a skatulyából húztak ki!”

Nemcsak anyám számára, a péceli alapszervi párttitkár számára is etalon volt. A miséket halálpontosan akkor kezdtük, amikor az óra ütött. Nem így a péceli párttagok, akik elkésve jártak pártgyűlésre. A párttitkár így korholta őket: „Halász atya pontosan kezdi miséit.” Még a párttitkár számára is Halász atya volt.

Rosszul választotta meg a barátait, s ezért 76 decemberében felkerült a megbüntető bulányista papok váci egyházmegyei listájára Laci bácsival és Barnával együtt. A konferencián megkapja a váci megyéspüspök is a maga céduláját. Nézi, nézi Endrey Mihály a neveket, s köztük Bandi bácsiét is, és ezt mondja: *Legjobb papjaim, pertu barátaim.*

Ezek az átimádkozott falak – mondogatta, amikor Mária-ünnepet

rendeztünk a péceli templomban, vagy amikor évről-évre eljöttünk Nagypénteken esti szertartásra, hogy utána reggel hatig maradjunk elmélkedve virrasztani. Addig-addig imádkozgattuk át a falakat, hogy egyházmegyei érdekből, idős korára tekintettel és nagyobb bajok megelőzése érdekében a püspök nyugdíjazni kényszerült Bandi bácsit.

Nem lett püspök belőle, csak nyugdíjazott plébános, aki hiába volt 31 éven keresztül plébános, öreg napjaira még egy lakásra valót sem gyűjtött magának. Még jó, hogy elmehetett a mozgásképtelen Mártival, a megvakult Elzával egy pap nélküli falu plébániájára, a szadaira.

Ha már ott volt, új életre kelt az egyházközség is. Hitoktatás, bérmlás, vasárnapi és hétköznapi misék, és egy új lelkigyakorlatos hely a Bokor számára. A péceli plébániának ezt a szerepét már átvette Kaszapék s mások otthona. Az istenszeretőknek minden a javukra válik, még a kényszernyugdíjazásból is csupa jó jön ki. És megszülettek a szadai kisközségek is. Immár nem Halász atyáéi, hanem Endre bácsié, hogy ezek is maradandóan, s az idők végéig hirdessék, hogy valaki, s nem akárki járt közöttük.

Nincs még vége az énekeknek. Javaslom, hogy Bandi bácsi posztumusz kapja meg a Bokor Arany-

nagydíjat. Miért? Mert a szadai években ő lépte meg a Bokor számára a következő lépést. Nem jöhetett ez a lépés hamarabb, de a történelmileg lehetséges első pillanatban jött. Ezekben az években születik meg a SZETA [Szegényeket Támogató Alap], a Józán Élet Szövetség és a Szomjazom Alapítvány számunkra akkor lehetséges kezdete. A Bokor mindig is tudta, hogy Jézus nemcsak tanított, hanem gyógyított is – szociális munkát végzett a rászoruló körében. Bizalmatlanok voltak irántunk, s ezért tanító-tanuló kisközségeinkben úgy oldottuk meg a karitász feladatát, hogy jöveldmünk nem kis hányadát elküldtük Prakash tizenötezer indiai gyermekének. Bandi bácsinak súgta meg a Lélek a '80-as években, hogy itt az ideje belehasítani ekéjét a magyar szociális ugarba, s létbe hívja az izákosmentő munkát, amely ezer egyházi akadályoztatás ellenére is termi már jó gyümölcsöt nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is. A Bokorból sokan megértették hívó szavát. Istenem, áldd meg érte őt, és mindazokat, akik segítettek munkájában. A lelkigyakorlatok első otthonát is, Vinczéék házáat. Bandi bácsinak köszönhetünk végül egy új testvért is, Edinát. Mikor az elmúlt nehéz hónapokban mondtam valamit neki az áldozatáról, azt mondta, hogy őt mindenért kárpótolta, hogy

több mint tíz évet Bandi bácsi közéletében tölthetett. De azért köszönjük meg neki is egy áldással: Áldd meg őt, Uram, azért, amit testvérünkért tett!

Azt mondtam, hogy nem vétőzöm meg szentté avatási perét. Számomra kiemelt fokon az az istenektetsző, aki meglát egy feladatot, amelyet mások nem vesznek észre, s ráteszi arra az életét. A Bokor meglátott néhány ilyen: a kisközséget, gyilkolásra letett eskü helyett a börtönben ülést, a harmadik világ éhezőinek megsegítését, s a magyarországi elesett emberek nem kicsiny sorából az alkoholistákat. Bandi bácsi ezzel a tetteivel arany betűkkel írta be nevét történetünkbe. Zengjen tehát az ének Szalonta költője szavával:

*Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja
múl;
Hanem lezárván, ami benne földi,
Egy éltető eszmévé finomul,
Mely fennmarad s nőttön nő tisztá
fénye,
Amint időben, térben távozik;
Melyhez tekint fel az utód erénye:
Óhajt, remél, hisz és imádkozik.*

Bulányi György

Film Bandi bácsiról (Söréd, 1992; 1 óra 23 perc):
<https://www.youtube.com/watch?v=bryzGIS26VE&t=12s>

Az emberi méltóságról

Egy fiatal férfi találkozik egy idős emberrel.

– Emlékszik még rám?

– Nem.

– Tanítványa voltam.

– Hogy van? Mivel foglalkozik?

– Én is tanár lettem.

– Ugy ítéli meg, hogy jó a munkájában?

– Az igazság az, hogy igen. Ön inspirált, és szerettem volna önre hasonlítani.

Az idős úr kíváncsi, tudni szeretné, hogy mire emlékszik ez a fiatal, amivel annyira inspirálta őt, hogy ő maga is tanár akart lenni. A fiatalember erre elmondja neki a következő történetet:

– Egy nap az egyik osztálytársam – aki a barátom is volt – bejött a terembe, és megmutatott egy gyönyörű, új órát, amit a zsebében tartott. Nem tudtam ellenállni a kísértésnek, és elloptam tőle. Hamarosan rájött, hogy az óra eltűnt a zsebéből, és azonnal tájékoztatta a tanárt, aki azon az órán tanított minket. Ön volt az a tanár. Ön akkor az osztályhoz fordult, és így szólt:

– Az egyik osztálytársatok óráját ellopták most, az óra alatt. Bárki lopta is el, kérem, azonnal adja vissza.

– Annyira szégyelltem a megaláztatást az osztálytársaim előtt, hogy nem mertem felfedni maga-

mat. Ezután ön becsukta az ajtót, és azt mondta, hogy álljon fel mindenki, és hogy ön végig fogja nézni mindannyiunk zsebét. De szabott egy feltételt is. Mindannyiunknak csukva kellett tartanunk a szemünket, hogy ne láthassuk a tettest. Így is történt. Amikor odaért hozzám, a zsemben megtalálta az órát, és elvette. Utána folytatta a keresést a többiek zsebében is, és amikor végzett, azt mondta:

– Most kinyithatjátok a szemeteket. Előkerült az óra!

Soha nem említette a nevemet az osztály előtt, és soha nem említette az esetet még négyszemközt sem. Arra számítottam, hogy majd elítél, és kinéz engem az iskolából, de nem így lett. Azon a napon örökre megmentette a méltóságomat. Az a nap volt egész életem legszégyenteljesebb napja, és ön a maga módján nagyon emlékezetes leckét adott nekem. Most már emlékszik az esetre, tanár úr?

– Igen, hallgatva önt, minden eszembe jutott. De van valami, amire nem emlékszem, és ez az ön személye – mert az én szemem is csukva volt, amikor kerestem!

(ismeretlen szerző)

Forrás: internet